

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

**Teologická fakulta
Katedra praktické teologie**

Bakalářská práce

INTERKULTURNÍ SETKÁVÁNÍ STUDUJÍCÍ MLÁDEŽE

Vedoucí práce: Mgr. Jana Šimečková
Autor práce: Jaroslava Tokárová, DiS.
Studijní obor: Sociální a charitativní práce
Ročník: 3.

2007

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Datum: 15. června 2007

.....

podpis autora bakalářské práce

Poděkování

Děkuji vedoucí své bakalářské práce **Mgr. Janě Šimečkové** a také své konzultantce **PhDr. Janě Břendové** za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah:

Úvod	5
1 Mezinárodní migrace jako jeden ze znaků postmoderního světa	7
2 Postoje majoritních populací k migrantům	10
3 Hodnoty, vnímání, předsudky, komunikační styl v multikulturní interakci	14
4 Zahraniční pobyt jako vzdělanostní kapitál studenta	16
4.1 Reakce studentů na studijní pobyty.....	21
4.1.1 Zkušenosti studentů Masarykovy univerzity	21
4.1.2 Zkušenosti studentů z jiných typů škol.....	28
Závěr	35
Seznam použitých zdrojů	36
Seznam zkratk	38
Seznam příloh.....	39
Abstrakt	44
Abstract	45

Úvod

Téma bakalářské práce „Interkulturní setkávání studující mládeže“ jsem si zvolila proto, že mně nabízelo možnost aplikovat osobní zkušenosti ze zahraničního studijního a posléze pracovního pobytu a možnost konfrontovat je se zkušenostmi ostatních mladých „cestovatelů“ za poznáním a novými zážitky.

Zkušenosti s odlišným životním stylem a odlišnou kulturou jsem získala převážně při svých zahraničních pobytech a cestách zejména do Spojených států amerických. Spojené státy americké jsem navštívila poprvé ve svých sedmnácti letech v rámci ročního studijního pobytu na Washington County High School v Alabamě. Druhou návštěvu Spojených států amerických jsem absolvovala ve věku třidvaceti let, kdy jsem se zúčastnila pracovního pobytu v roli „servírky“ v rekreačním zařízení ve státě New Hampshire. Ačkoliv poprvé se jednalo o studijní a podruhé o pracovní pobyt, jeden důležitý faktor oba dva pobyty za poznáním spojoval. Společným prvkem, na první pohled odlišných pobytů, bylo setkání se skutečně interkulturním světem. Mými spolužáky, kamarády, spolupracovníky, klienty i rivaly se stali nejen rodilí Američané, ale také přistěhovalci a studenti z Asie, Afriky a celé Evropy. I když celé mé okolí spojovala kultura mnohdy označovaná jako euro-americká, její jednotlivé drobné i znatelnější odlišnosti se pro mě staly nekonečným studijním materiálem.

Třebaže se téma „Interkulturní setkávání studující mládeže“ může zdát úzce zaměřeným problémem jen určité skupiny, opak je pravdou. Domnívám se, že toto téma není záležitostí jednotlivce, skupiny nýbrž celé společnosti. V důsledku velkých ekonomických a společenských změn po listopadu 1989 se mění i česká společnost od homogenity k pluralitě, od monokulturnosti k interkulturalitě. Proto si myslím, že téma, které chci zpracovávat, může v mnohém ukázat cestu k lepšímu pochopení, tolerantnosti mezi lidmi na světě. Nevěřím tomu, že teorie může sama o sobě něco měnit. Měnit mohou osobní zkušenosti s tou kterou kulturou, s tím kterým konkrétním člověkem s kulturně odlišného prostředí.

Předkládaná studie je primárně zaměřena na získávání zkušeností mladých studujících s odlišným kulturním prostředím, do kterého se snaží plnohodnotně začlenit. Cíl bakalářské práce je poukázat na očekávání mladých dospělých, na jejich touhu po nových zážitcích, na jejich životní optimismus.

Přímá konfrontace očekávání se skutečnými zážitky je ústředním motivem mé bakalářské práce.

1 Mezinárodní migrace jako jeden ze znaků postmoderního světa

Výrazným znakem současné doby je mezinárodní migrace a s ní spojená multikultura a interkultura. Oficiální odhady o počtech migrantů se dnes pohybují **okolo 150 milionů lidí, lidí, kteří žijí mimo svou mateřskou vlast, mimo zemi, kde se narodili nebo jejíž občanství nesou.** Z toho je asi 30 milionů utečenců, či obyvatelstvo nuceně vysídlené. Rozmístění migrantů ve světě je velmi nerovnoměrné. Polovinu migrantů lze nalézt v rozvinutých zemích, druhou polovinu v rozvojových zemích. Jedna třetina emigrantů setrvává v sedmi nejvyspělejších zemích světa (Německo, Francie, Velká Británie, Itálie, Japonsko, Kanada, USA). Vrchol migrace lze situovat do roku 1992,¹ poté je naznačen pokles, nicméně na přelomu tisíciletí je znát opět zřetelný nárůst počtu migrantů. **Celých 120 milionů migrantů tvoří migranti motivováni ekonomickým faktorem. Do kategorie migrantů s ekonomickou motivací patří i migranti, kteří se ilegálně zapojují do pracovního procesu v cílové zemi. Například ve vrcholném období migrace 1992 se odhadoval** ilegální vstup do západoevropských zemí až na 310 tisíc ilegálních pracovníků ročně. Celkový počet ilegálních pracovníků lze odhadnout v západní Evropě na 3,5 až 5,5 milionů pracovníků, stejný počet je odhadován i v USA. I přes tato zdánlivě vysoká čísla musíme říci, že migranti představují přibližně dvě procenta celosvětové populace a navíc velké procento migrantů se stěhuje pouze do sousedních zemí s téměř sto procentní zpětnou migrací.²

Z globálního hlediska lze proces migrace charakterizovat jako pohyb obyvatelstva z chudého Jihu na bohatý Sever. Hlavní příčiny tohoto toku lze spatřovat ve velké disproporci v bohatství a tedy i životní úrovni. Obdobné rozdíly nacházíme i v míře demokracie a politické stability zemí obou makroskupin. Vedle těchto faktorů (ekonomických, politických) lze najít i jiné tlaky, které nutí obyvatelstvo migrovat na bohatý Sever. Je to například demografický tlak v některých oblastech Afriky a Asie a časté ekologické katastrofy. Vyspělé (cílové) státy se snaží bránit migrační vlně selekcí imigrantů na své území. I v cílových státech jsou však skupiny, které imigraci podporují. **Průmyslníci a podnikatelé vítají možnost levné pracovní síly.** Aktuálně se nastoluje i problém

¹ Martin 1999, cit. dle Šišková, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-308-0.

² Tamtéž.

s fertilitou vyspělých států (zejména západní Evropa), imigranti mohou nahradit populační deficit.³

Některé demokratizační změny, které v posledních letech zasáhly i vyspělé státy, sami o sobě přispívají k rozvoji migrace. Státy samy přesouvají některé pravomoci na nadnárodní společnosti jako je EU, WTO. Stejně tak privatizace některých řídicích a regulačních aktivit veřejného sektoru přispívá k odbourání regulační role státu. Globalizace, tak jak ji v současnosti představuje EU a USA, prosazuje a propaguje politiku volného toku kapitálu, informací, zboží, ale zároveň limituje pohyb osob. Skutečnost, že pohyb jednoho se nemůže obejít bez pohybu druhého a naopak, je zřejmá.⁴ Modernizace celé společnosti, zejména informační revoluce a zvyšování dopravní propojenosti s jejím zlevňováním rovněž přispívá k rostoucí migraci.

Pobyt migrantů v cílové zemi je komplexní adaptační proces. Tomuto procesu se předkládaná studie blíže věnuje v následující kapitole Postoje majoritních populací k migrantům. Zmíníme se tedy pouze o **základních modelech** imigrační politiky. Castles a Miller⁵ dělí **imigrační politiku** do třech skupin:

1. diskriminační model

Imigranti mohou být začleněni do některých společenských sfér (např. trh práce), ale do jiných je jim vstup zapovězen (sociální péče, politická angažovanost, zisk občanství). Tento model praktikují například Německo, Rakousko a Švýcarsko.

2. asimilační model

Imigrantovi je nabídnuto rychlé získání všech práv majoritní společnosti, za to se však od něj očekává zřeknutí se svého jazyka, kulturních zvyků a tradic. Tento model používá například Francie.

3. multikulturální model

Tento pluralitní model nabízí imigrantům stejná práva jako má majoritní společnost a poskytuje jim zároveň možnost ponechání si své kultury, svého jazyka a zachovávání tradic. Stát na rozdílech mezi minoritou a majoritou staví svůj základ

³ Šišková, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-308-0. Srovnání též Keller, J. *Dvanáct omylů sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-09-5. Srovnání též Keller, J. *Politika s ručením omezeným*. Praha: Evropský literární klub, 2001. ISBN 80-86316-27-0.

⁴ Sassen, 1997; Massey, 1998; Seabrook, 1998; cit. dle Šišková, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

⁵ Castles a Miller, 1993; cit. dle Šišková, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-308-0.

a podporuje multikulturní sociální život. Mezi reprezentanty těchto politických směrů patří například Kanada, Austrálie, Švédsko, ale i Nizozemí a USA.

Většina zemí ve své historii prošla všemi ze tří zmíněných modelů a dnes vždy balancují na rozhraní všech tří modelů. Nedá se tedy říci, že by jakýkoliv stát prosazoval pouze jeden konkrétní model, ale všechny modely se v jeho politice prolínají.

V současném globalizovaném světě je pozice migrantů velmi obtížná. Zásadní roli v jejich začlenění do společnosti hrají tři základní faktory: místo emigrace, cílové místo imigrace a tranzitní země. Minorita si se zohledněním na tyto tři základní faktory musí stanovit svoji budoucí roli v majoritní společnosti. Poté je za potřebí si určit jasnou cestu k dosažení této role a cestu také dodržet. Migrant tedy může jen těžko sám ovládnout svoji vlastní pozici ve společnosti. Jeho situace je dána kromě jeho vnitřních pohnutek i vnějším chováním a makrosilami celé společnosti, které určují konečný migrační obraz.⁶

⁶ Šišková, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-308-0 srovnání též Mareš, P. *Marginalizace, sociální vybavení*. In *Menšiny a marginalizované skupiny v ČR*. (sborník) ed. T. Sirovátka. Brno: MU FSS, 2002, s. 9-23.

2 Postoje majoritních populací k migrantům

Výzkumy i praktické zkušenosti ukazují, že domácí obyvatelstvo soudí kulturně odlišné imigranty podle toho, jak jsou schopni a ochotni začlenit se do společnosti a v ní i společensky fungovat. Negativní postoje majoritní populace k minoritám vznikají nejvíce v situacích, kdy minoritní imigranti odmítají asimilaci s dominantní populací. Samozřejmě imigrantům více vyhovuje při začleňování do společnosti vstřícnost majoritní populace a její tolerance k vlastním kulturním odlišnostem. Z vlastních výzkumů, pocitů a vzájemných vztahů majoritní a minoritní populace se dají odvodit strategie pro lepší adaptaci, asimilaci a celkové soužití více kultur vedle sebe.⁷

Problém interetnických vztahů, který se v současné době velmi citelně dotýká všech vyspělých států (zejména severní Ameriky, střední a západní Evropy, ale i některých států Afriky a Asie), lze charakterizovat podle některých základních kritérií. Logicky tato kritéria vyplývají zejména z přístupu domácího obyvatelstva k imigrantům z určité země, ale i ze vztahu opačného, tzn. postoje imigrantů k majoritní společnosti. Tyto přístupy, o kterých mluvíme, nejsou vždy kladné, a to zejména z důvodu odlišnosti jazyka, rasy, náboženství a sociálně kulturních zvyků.⁸

Typickou ukázkou problémového soužití představuje v současnosti Nizozemí. V Nizozemí byly provedeny četné výzkumy a studie. Výsledky těchto studií lze vhodně aplikovat i do českého prostředí se všemi příčinami a důsledky. V nizozemské společnosti vytváří interkulturní problémy zejména minoritní společnosti Turků a Maročanů, které se zde začínaly vznikat již v 60. letech 20. století. Původně přicházeli do Nizozemí Turci a Maročané za výdělkem, ale oproti vládnímu plánu na místo návratu do vlasti začali za nimi přicházet i další členové rodiny, a tím se začaly vytvářet celé komunity, které dnes čítají přibližně 250 000 Turků a 200 000 Maročanů. Problémy, které jsou spojeny se soužitím těchto dvou komunit s majoritní společností, jsou charakteru psychologického, nikoliv majetkového (vláda poskytuje podstatnou sociální a vzdělávací péči). Majoritní populace vnímá minoritní společnost zejména podle způsobu adaptace. **Adaptaci jako takovou můžeme rozdělit podle J. W. Berryho:**⁹

- Integrace – imigranti uznávají, že kontakt s kulturou hostitelské země je

⁷ Průcha, J. *Multikulturní výchova*. Praha: ISV Nakladatelství, 2001. ISBN 80-85866-72-2.

⁸ Tamtéž a srovnání též Havlík, R., Kořa, J. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002.

⁹ Cit. dle Průcha, J. *Multikulturní výchova*. Praha: ISV Nakladatelství, 2001. ISBN 80-85866-72-2.

důležitý, avšak udržují si svoji vlastní kulturu.

- Asimilace – kultura imigrantů se záměrně zcela potlačuje a smazává se tak rozdíl mezi minoritní a majoritní společností.
- Separace – imigranti záměrně nevyhledávají kontakt s majoritní společností a snaží se vytvořit svoji vlastní společnost, často i vázanou na určité území. Separace vlastně není adaptace.
- Marginalizace – původní kultura imigrantů je zatlačena do pozadí, ale není nahrazena kulturou majoritní společnosti. Je nahrazena kulturou vlastní subkultury.

Způsob adaptace je jednoznačně vázán na původ imigrantů, jak dokazují studie z Nizozemí. Například imigranti z oblasti Indonésie a Surinamu se jednoznačně chovají v duchu asimilace, zatímco Romové dodržují principy separace. Potomci původních imigrantů většinou dodržují princip marginalizace (marocká mládež). Jak již bylo v předchozím uvedeno, poznatky z Nizozemí můžeme aplikovat i na Českou republiku a ostatní vyspělé evropské země. **Majoritní společnosti ve všech státech příznivěji vnímají ty imigrantské společnosti, které se snaží integrovat nebo asimilovat s původním obyvatelstvem.** Z důvodu rozdílnosti přístupů minoritní společnosti ke způsobu adaptace je stupeň důvěry či nedůvěry k jednotlivým komunitám rozdílný. Majoritní společnosti výrazně preferují principy integrace a asimilace, zatímco velmi **negativně vnímají minority, které se snaží separovat od majoritní společnosti.** Relativně dobře je i u majoritní společnosti vnímána kultura, která preferuje strategii marginalizace. **V majoritní společnosti pravděpodobně převládá nedůvěra a strach z komunit, které se separují** a navíc jsou tak velmi kulturně odlišné.¹⁰

Do této chvíle jsme se zabývali pouze imigranty, kteří přicházejí do nové země dobrovolně a z vlastní vůle. Je zde ovšem také velmi početná skupina těch, kteří se stávají imigranty nedobrovolně. Odcházejí ze svých domovů z důvodu válek, etnických nepokojů a humanitárních katastrof. V komunitách těchto imigrantů vzniká jev, který je nazýván psychologická tíseň etnické skupiny nebo akulturační stres. Tyto jevy nebyly dosud dostatečně prozkoumány a tudíž ani popsány. Tato neznalost je způsobena především tím, že aktuálnost těchto jevů přichází především v posledních letech (Čečensko, Jugoslávie, Somálsko, Etiopie...). Paradoxně se stává největším problémem u těchto imigrantských

¹⁰ Tamtéž a srovnání též Sedláková, L. *Proměny hranic v moderní společnosti...* In Menšiny a marginalizované skupiny v ČR. (sborník) ed. T. Sirovátka. Brno: MU FSS, 2002, s. 25-38.

skupin vysoký stupeň faktoru hrdost nad vlastní etnickou skupinou a jazykem. Imigranti se tak dostávají do rozporu, snaží se o co nejlepší přijetí dominantní společností, ale zároveň se záměrně (nebo i ze strachu) odmítají vzdát vlastních kulturních a etnických zvyků. Tyto poznatky pocházejí zejména z přistěhovalecké vlny do Austrálie z dob války ve Vietnamu. **Imigranti se tak dostávají do jakéhosi kruhu, kde jejich lpění na vlastní kultuře přispívá k vytváření předsudků ze strany majoritní společnosti.** Tyto předsudky opět vedou imigranty pouze do své vlastní původní komunity a tím ještě více přispívají k tvorbě předsudků. Tato situace se tedy neustále opakuje dokola. Studie na toto téma vypracovali v roce 1997 Nesdale, Rooney a Smith.¹¹

Stav interkulturního soužití je tím složitější, čím je distance mezi kulturami větší. Je také pravděpodobné, že adaptace imigrantské komunity s větší distancí mezi původní a novou kulturou bude trvat déle než u komunity s malou interkulturní distancí. Například toto dokazuje Dejiker (1987)¹² na přístupu holandských obyvatel k imigrantům ze Surinamu, Turecka a Maroka. Surinamci, jejichž kultura je Holandsku bližší a jejich doba adaptace je kratší, jsou vnímáni pozitivněji než Turci a Maročani. **Kulturní distance** je tedy jedním z důležitých faktorů etnických a rasových předsudků.

Při pohledu na minoritní skupiny obyvatel zjišťujeme, že velké procento z těchto skupin se od majoritní společnosti vizuálně nijak neliší. Zásadní rozdíl mezi minoritou a majoritou nalzáme pouze v chování skupiny vzhledem k okolí. Tyto rozdíly vystupují na povrch nejčastěji až při nedorozuměních a v konfliktech z nich vznikajících. Rozdíly, o kterých mluvíme, jsou dány odlišným komunikačním stylem skupin, které žijí vedle sebe. Majoritní společnost samozřejmě od minorit požaduje přizpůsobení se, avšak minorita vždy nemůže za to, že těmto požadavkům nevyhoví.¹³

Chování jakékoliv skupiny a jedince můžeme vysvětlit na pojmu komunikace. Komunikaci můžeme charakterizovat jako proces vysílání a přijímání vzkazů. Každá chyba v tomto procesu se může samozřejmě stát příčinou k nedorozumění a k následnému konfliktu mezi skupinami obyvatel. Chybu může udělat i ten, kdo vysílá vzkaz, jestliže užije nesprávných

¹¹ Průcha, J. *Multikulturní výchova*. Praha: ISV Nakladatelství, 2001. ISBN 80-85866-72-2.

¹² Dejiker 1987; cit. dle Průcha, J. *Multikulturní výchova*. Praha: ISV Nakladatelství, 2001. ISBN 80-85866-72-2.

¹³ Šišková, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-308-0.

slov nebo nesprávné gestikulace. Chyba může také vzniknout při přijímání vzkazů, jestliže špatně pochopíme k nám vyslané signály.¹⁴

Komunikační proces je tedy věc velmi složitá, a to zejména z důvodu odlišné minulosti, kultury, tradice a zkušenosti. Faktory ovlivňující **komunikaci shrnul** Deana Barnlunda¹⁵ ve čtyřech základních bodech: **hodnoty, vnímání** (percepce), **předpojatost** (i předsudky) a **komunikační styl**. **Jestliže při komunikaci nastane odlišnost v jakémkoliv z těchto bodů, komunikace se tak stává komplikovaná a riziková.**

Překračování hranic, kultur a vytváření nových vazeb, to jsou základní principy globalizace. Ztělesněním překračování hranic a vytváření nových vztahů jsou vystěhovalci, přistěhovalci a navrátilci. **Globalizované společnosti budoucnosti potřebují takové hybridní civilizace, v nichž se pojí úcta k rozdílnosti se solidaritou a na základě kulturní odlišnosti se rozvíjí společná kultura sociálních práv a ekonomických šancí a jistot.** Společně stavět mosty, které jsou pro všechny schůdné, a nepopírat přitom rozdíly a různou historii. To je cesta ze střetu „globální homogenizace“ a „lokální kulturní identity“.¹⁶

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Cit. dle Šišková, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-308-0.

¹⁶ Wichterich, 2001; cit. dle Šišková, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-308-0.

3 Hodnoty, vnímání, předsudky, komunikační styl v multikulturní interakci

Každý jedinec si od svého narození vytváří v sociální společnosti své hodnoty. Přejímá je od svých rodičů, prarodičů a okolní společnosti. Zároveň se dozvídá, co je správné, důležité, co je pravda. Jedinci je ukazována tradice, kultura a obraz společnosti. Tyto přejímané hodnoty vytvářejí žebříček a tímto žebříčkem se každý jedinec, ať již vědomě či nevědomě, řídí celý život. Od útlého věku se také dozvídáme, jaké jsou adekvátní tresty, které následují při porušení společenských tradic a hodnot. Při rozdílnosti všech výše zmíněných faktorů (tradice, kultura, společnost, pravda...) je logické, že musí docházet k nedorozuměním a konfliktům právě na základě rozdílů ve způsobu komunikace. Dva komunikující jedinci (nebo skupiny) vplouvají do problémů právě proto, že nechápou hodnoty toho druhého. **Častým jevem je i stav, kdy jedinec (nebo celá skupina) považuje hodnoty jedince druhého (nebo skupiny) za přímou hrozbu pro celou sociální společnost. Hrozby, ať skutečné nebo vsugerované, se tak stávají konečnou příčinou emotivních reakcí a konfliktů.** Jestliže žijí dvě skupiny s rozdílným žebříčkem hodnot vedle sebe, je už tento fakt sám o sobě příčinou komplikovaného soužití. Otázkou zůstává, zda je reálné, aby se minoritní skupina zcela podřídila hodnotovému žebříčku majoritní skupiny tak, jak to majoritní skupina požaduje. Jestliže jedinec minoritní skupiny přijme hodnoty majoritního celku, musí zákonitě své původní hodnoty vymazat. Takový jedinec je ale vystaven velkému tlaku ztráty původní identity. Hrozba pro něj je o to větší, že vyčlenění z původní minoritní společnosti je téměř jisté, avšak začlenění do majoritní společnosti je přinejmenším stále problematické.¹⁷

Vnímání jedince musíme charakterizovat **ze dvou hledisek: jak já vidím druhé a jak druhí vidí mne.** Z tohoto základního předpokladu plyne **potřeba vidět zážitek, věc, situaci, obrázek z mnoha úhlů.** Pohled z každého úhlu se může lišit. Z toho, ale také plyne, že pravda není jenom jedna. Úhel našeho pohledu (percepce) je zásadně ovlivněn našimi zkušenostmi a hodnotovým systémem, který, jak jsme již řekli, přejímáme od narození. Považujeme náš úhel pohledu (vnímání) za jediný správný a nechápeme, že stejná situace je někým jiným viděna zcela odlišně. Není výjimkou, že za toto odlišné vnímání považujeme

¹⁷Šišková, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-308-0.

druhého jedince za odsouzení hodného a nenormálního. **Jiné vnímání je však pouze založeno na jiných osobních zkušenostech, zážitcích, informacích, tradicích a kulturních zvyklostech.** Pro předcházení konfliktů je nevyhnutelné nepředjímat názory druhých, ale diskutovat o nich, a to jak na úrovni „prostého“ jedince, až po úroveň mezistátních vztahů.¹⁸

¹⁸ Šišková, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-308-0.

4 Zahraniční pobyt jako vzdělanostní kapitál studenta

Moderní sociální společnosti se od sebe navzájem liší zejména přístupem k přerozdělování tří základních faktorů: **vzdělání, zaměstnání a příjem**. Všechny tři faktory jsou na sobě navzájem závislé, a to v pořadí **vzdělání => zaměstnání => příjem**. Podle **průzkumů¹⁹ realizovaných v České republice získává na důležitosti v polistopadové éře zejména kulturní kapitál**.

Novým fenoménem pro polistopadový vzdělávací systém jsou pro studenty zahraniční studijní pobyty, ale i zahraniční pobyty pracovní.

Ačkoliv pracovní pobyty primárně neovlivňují vzdělávací systém v ČR, zásadně ovlivňují vzdělanostní kariéru studenta a tím sekundárně vzdělanostní systém v ČR. A to zdokonalením se v cizím jazyce, osamostatněním se, poznáním jiné kultury.

Zahraniční studijní pobyty můžeme podle základního hlediska organizace rozdělit na pobyty organizované státem (organizacemi státem zřízených a institucemi EU) a pobyty organizované soukromými společnostmi.

Můžeme sem řadit zejména soukromé vysoké, vyšší odborné i střední školy. Soukromé školy v těchto programech působí stejnou funkcí jako školy státní, a to platí i pro soukromé školy v zahraničí (nepočítáme-li sféru velmi prestižních soukromých škol, které většinou podporují úzký profil zahraničních studentů formou soukromých grantových a nadačních fondů). V současnosti mezi nejfrekventovanější státem organizované programy patří zejména programy **Socrates, Erasmus, Freemovers, Leonardo, Ceepus atd.**

Program Socrates

Program SOCRATES dává možnosti jak vzdělávacím institucím, tak i jednotlivým studentům a učitelům, a to v celé oblasti vzdělávání, a rovněž i dalším subjektům zapojených do vzdělávacího procesu, včetně neziskových organizací působících v této oblasti. Program SOCRATES klade důraz na posílení evropské dimenze ve vzdělávání formou projektové spolupráce škol a dalších vzdělávacích institucí, mobilit studentů a učitelů, zkvalitňováním jazykového vzdělávání ve všech typech škol a ve všech formách vzdělávání, prosazováním

¹⁹ Simonová, N. *Vliv nerovnoměrného vývoje vzdělanostního systému na vzdělanostní nerovnosti po roce 1989 v ČR*. In *Současná česká společnost*. Praha: SOÚ, 2002. Dostupné na CD-ROM.

inovací ve vzdělávání včetně zavádění informačních a komunikačních technologií do výuky. Do programu SOCRATES jsou zapojeny státy EU, země EFTA (Norsko, Island, Lichtenštejnsko). Součástí programu SOCRATES je i rozsáhlý soubor podpůrných a dodatkových podprogramů.

Podprogram **Comenius** je zaměřen na vzdělávání od předškolních zařízení po vyšší odborné školy a pamatuje také na pedagogické pracovníky, kteří se dětem, žákům a studentům v těchto školách věnují. I tento podprogram je dále dělen na další podprogramy, které jsou více či méně zaměřeny na konkrétní cíle, včetně vzdělávání pedagogů.

Podprogram **Erasmus** se zaměřuje na vysoké školství. Je to největší program, který podporuje evropskou spolupráci v oblasti vysokoškolského vzdělávání. V současné době je do programu aktivně zapojena většina evropských vysokých škol. I tento podprogram je dále členěn.

Projekt Leonardo da Vinci

Projekty mobility obsahují stáže (odborné praxe v zahraničí v délce 3-12 měsíců) pro žáky a studenty SOŠ a VOŠ, studenty VŠ, absolventy, mladé pracovníky i nezaměstnané. Součástí jsou výměny (v délce 1 až 6 týdnů) pro manažery lidských zdrojů v podnicích, učitele, lektory, poradce. Návrh projektu může podat pouze právnická osoba.

Program Youth / Mládež

Program určen pro všechny mladé lidi, organizované i neorganizované ve věku 15-25 let, pro pracovníky s mládeží, vedoucí skupin, pro organizace pracující s mládeží, atd. Cílem programu je pomoci mladým lidem získat nové vědomosti a zkušenosti, dovednosti a kvalifikaci; integrovat se do společnosti a rozvíjet vlastní iniciativu. Dále také rozvíjení příhraniční spolupráce s Německem, Rakouskem, Polskem, Slovenskem.

Princip organizování zahraničních studijních a pracovních pobytů soukromými podnikatelskými subjekty je shodný nebo obdobný pro všechny tyto podnikatelské záměry. Dnešní nabídka na trhu je velmi rozmanitá a je možné díky těmto programům dosáhnout téměř všech sfér a úrovní vzdělání v zahraničí. Financování těchto zahraničních pobytů je plně hrazeno soukromou sférou, tedy studentem. **V současnosti se v tomto podnikatelském**

oboru nejvíce uplatňují společnosti Student Agency, CCUSA, GTS Internacional, Open Door, Camp America atd., které poskytují širokou škálu pobytů, jež zasahují téměř do celého světa a do všech sfér školství, ať už sekundárního nebo terciálního.

Většina studijních programů Evropské unie je zaměřena na celou oblast odborného vzdělávání, od počátečního odborného vzdělávání přes vysokoškolské až po celoživotní vzdělávání. Nejčastějšími projekty jsou projekty mobility, které jsou dvojího druhu. Projekty stáží zahrnují zahraniční pracovní praxe v evropských podnicích, jichž se účastní žáci učilišť, studenti středních a vysokých škol, absolventi škol, mladí pracovníci podniků a nezaměstnaní. Projekty výměn jsou zahraniční pobyty, při nichž si vzdělavatelé různého typu vyměňují zkušenosti. Projekty mobility připravují a organizují odborné školy všech druhů, vzdělávací firmy, neziskové organizace, úřady práce, obchodní komory a další organizace.

K dalším vzdělávacím projektům náleží pilotní projekty. Pilotní projekty jsou zaměřené na vývoj, ověřování, evaluaci a šíření inovačních postupů a materiálů týkajících se obsahu, metod nebo pomůcek používaných při odborném vzdělávání a poradenství.²⁰

K významným projektům náleží též projekty jazykových dovedností. Jedná se o projekty, které podporují rozvoj jazykových a multikulturních dovedností v kontextu odborného vzdělávání. Jsou zaměřeny na vývoj, ověřování, hodnocení a šíření materiálů pro jazykovou výuku a inovační metody jazykové výuky v různých profesních oblastech a hospodářských sektorech.²¹

Projekty nadnárodních sítí organizací jsou projekty zaměřené na podporu rozvoje národních sítí spolupráce usnadňující sběr a výměnu zkušeností a ověřených postupů a jejich šíření. Kooperační sítě jsou vytvářeny více aktéry odborného vzdělávání v soukromé nebo veřejné sféře na regionální nebo sektorové úrovni. Těmito aktéry jsou: úřady, obchodní komory, asociace zaměstnavatelů i zaměstnanců, podniky a výzkumná a školící střediska.

Evropské systémy vzdělávání a odborné přípravy odrážejí rozmanitost jazyků, kultur a systémů, která je neopomenutelnou součástí identity členských zemí a jejich regionů. V jednotlivých zemích a regionech existuje široká škála nejrůznějších vzdělávacích institucí, uplatňují se různá vstupní kritéria, liší se i délka studia a udělují se stovky nejrůznějších diplomů a titulů, které jsou odrazem velké různosti vzdělávacích programů.

²⁰ Compendium projektů. Praha 2005. ISBN 80-86728-30-7.

²¹ Tamtéž.

Národy i občané si této rozmanitosti velmi cení, je společná pro všechny Evropany. Na druhé straně však roste potřeba spolupráce a mobility ve vzdělávání a odborné přípravě. Organizace systému vzdělávání a odborné přípravy a obsah vzdělávacích programů je v Evropské unii věcí jednotlivých členských států, případně jejich příslušných územních celků. V souladu s principem „subsidiarity“ může Evropská unie podpořit či doplnit kroky členských států v těch oblastech vzdělávání, kde lze zvýšit kvalitu vytvoření tzv. „evropské přidané hodnoty“. K těmto oblastem patří zejména:²²

- posilování mobility studentů a učitelů
- rozvoj spolupráce mezi školami a univerzitami
- podpora výuky jazyků
- snazší uznávání diplomů, kvalifikací a dovedností za účelem vzdělávání a profesního rozvoje
- rozvoj otevřeného a distančního vzdělávání.

Na tomto základě jsou v oblasti vzdělávání a odborné přípravy rozvíjeny aktivity dvojího typu:

- Jsou zpracovávány a realizovány celoevropské programy, jako například široce založený program Socrates pro různé typy a úrovně vzdělávání a Leonardo da Vinci pro odbornou přípravu.
- Vedle oblastí s jednoznačně vymezenými evropskými kompetencemi jsou v kontextu Evropské unie ve vzdělávání a odborné přípravě uskutečňovány četné iniciativy vycházející z četné spolupráce mezi členskými státy. Ty nejsou založeny na směrnicích Evropské unie, nýbrž mají formu doporučení, sdělení Evropské komise a konzultačních či jiných pracovních dokumentů (např. Bílá kniha o politice v oblasti mládeže).

Studenti v Evropě musejí mít možnost zhodnotit své předchozí studijní úsilí a výsledky a zároveň jistotu, že dosažené kredity budou uznávány v celé Evropské unii. Učení může být pro jedince atraktivní pouze tehdy, je-li pro ně relevantní. K tomu, aby se učení stalo součástí života každého člověka, mohou značným dílem přispět především vzdělávací systémy, rodina, místní komunita a zaměstnavatelé. Větší atraktivita učení bude mít svůj vliv i na zvyšování zaměstnanosti a úrovně dovedností. Podle evropských směrnic by se do roku 2010 měl snížit počet osob ve věku 18 až 24 let z nejnižší úrovně vzdělání o polovinu

²² Compendium projektů. Praha 2005. ISBN 80-86728-30-7.

ve srovnání s rokem 2001. Základním principem, který je třeba stále prosazovat, je rovnost přístupu ke vzdělávání a odborné přípravě. Znamená to, že členské státy věnují zvláštní pozornost podpoře znevýhodněných skupin a jedinců, především osob s postižením či problémy s učením, občanům žijícím ve venkovských či odlehlých oblastech a těch, kteří mají potíže se skloubením pracovních a rodinných povinností. Tam, kde je značný podíl předčasných odchodů ze vzdělávání, jsou ztráty obrovské: nejen pro dané jedince, kteří ztrácejí možnost plně využít svůj potenciál, ale i pro společnost a ekonomiku jako celek. Takové ztráty jsou nepříjemnější v konkurenčním prostředí v éře znalostí, kdy úspěch jedinců, podniků a zemí závisí na vysokém podílu obyvatelstva s vysokou úrovní vzdělání. **Podstatným rozměrem vzdělávání a odborné přípravy jsou hlediska občanství, rovných příležitostí a sociálních soudržností.**

Nikde se evropská různorodost neprojevuje výrazněji než v jazycích. Tato pestrost může být pro občany přínosná pouze tehdy, jestliže vzájemně dokáží komunikovat a tak se dozvídat o svých odlišnostech, učit se toleranci a vzájemně uctě. **Ovládání více než jednoho jazyka je proto jednou ze základních nových dovedností, které by Evropané ve společnosti znalostí měli mít. Za ideální je považována znalost dvou cizích jazyků. Proto se zdůrazňuje význam studia cizích jazyků v Evropě a podpora této oblasti je jeden z klíčových rozměrů vzdělávání, kultury, občanství a zaměstnatelnosti.**

Mobilita prohlubuje pocit sounáležitosti s Evropou a podporuje vznik evropského občanství. Umožňuje mladým lidem zkvalitňovat své dovednosti a zvyšovat zaměstnatelnost. Je proto třeba účinně využívat veškerých dostupných prostředků k usnadnění mobility tak, aby se především mladí lidé s Evropou identifikovali.²³

Evropská unie má na tomto poli již pevné základy. Dobrým příkladem jsou programy Socrates, Leonardo da Vinci a Mládež, i když konkrétní zkušenosti ukazují, že potenciální možnosti mobility nejsou ještě plně využívány.

²³ Compendium projektů. Praha 2005. ISBN 80-86728-30-7.

4.1 Reakce studentů na studijní pobyty

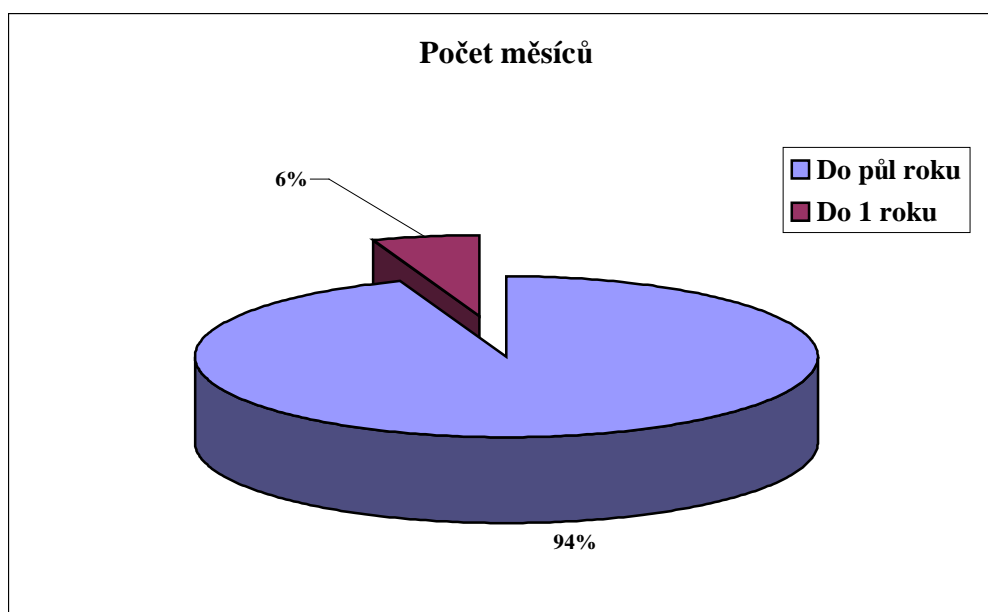
4.1.1 Zkušenosti studentů Masarykovy univerzity

Pro šetření jsem si vybrala webovou stránku Masarykovy univerzity Brno. Získané výsledky jsem shrnula do následujících grafů a tabulek.

Studijní pobyty byly realizovány v zemích EU, Švýcarska, Norska, ale i v postkomunistických zemích (Polsko, Maďarsko, Bulharsko, Slovinsko, Rusko) a studijní pobyt v Japonsku. Celkem jsem analyzovala 54 studijních pobytů Socrates II./ Erasmus.

Ot. Č. 1 Kolik měsíců jsi strávil/a na studijním pobytu?

Graf DS1 Počet měsíců studijního pobytu (%)

Většina studijních pobytů trvala do půl roku.

Ot. č. 2 Co Vás motivovalo ke studiu v zahraničí?

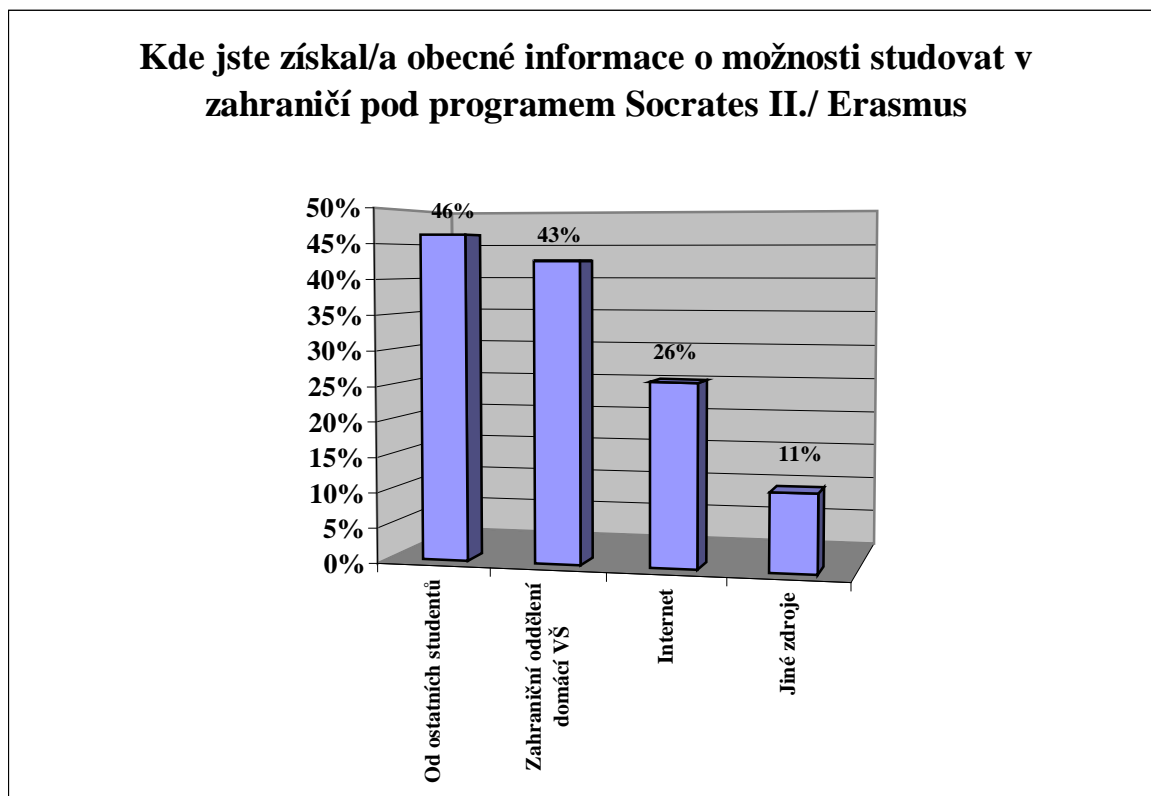
Tab. DS1 Ke studiu motivovalo:

Získání zkušeností	48	89%
Profesní plány	31	20%
Sociální a kulturní prostředí země	28	18%
Akademické prostředí hostitelské země	19	12%
Zdokonalení jazyka	18	12%
Zkušenost studia v zahraničí	4	3%
Přátelé žijící v zahraničí	3	2%
Jiné zdroje	3	2%

Většina studentů jako motivaci pro zahraniční studijní stáž uváděla získání zkušeností, pracovní plány. Polovina studentů uváděla jako motivaci poznání sociálního a kulturního prostředí země. 1/3 studentů uváděla jako motivaci možnost zdokonalit se v jazyce a poznání akademického prostředí cílové země.

**Ot. č. 3 Kde jste získal/a obecné informace o možnosti studovat
v zahraničí pod programem Socrates II. / Erasmus?**

**Graf DS2 Získané obecné informace o možnosti studovat v zahraničí pod programem
Socrates II. / Erasmus (% studentů)**

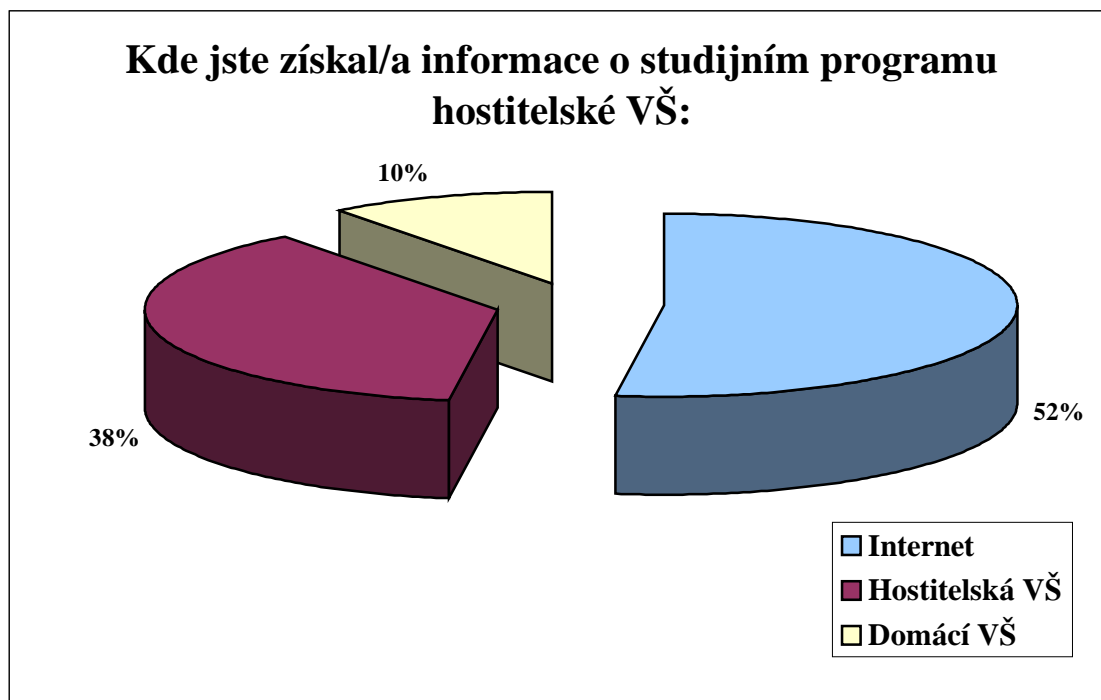

Nejvíce získali studenti informace o studiu od ostatních studentů a zahraničního oddělení VŠ.

Již podle čísel lze usuzovat na informace z více zdrojů.

**Ot. č. 4 Kde jste získal/a informace o studijním programu
hostitelské VŠ?**

Graf DS3 Informace o stud. programu hostitelské VŠ (%) získal/a

Zajímavá je tato informace, o hostitelské VŠ získali studenti informace převážně z internetu a hostitelské VŠ.

Ot. č. 5 Jak hodnotíte studijní program?

Tab. DS2 Hodnocení programu 1 – 5 (1 = špatný; 5 = výborný)

Celkové zhodnocení studijního pobytu pod programem Socrates II./Erasmus

	1	Mezisosoučet	2	3	4	Mezisosoučet	5
Poskytnutí odpovídající podpory ze strany domácí VŠ	1	3	2	12	19	39	20
Poskytnutí odpovídající podpory ze strany hostitelské VŠ	0	3	3	10	18	41	23
Zhodnocení integrace na hostitelské VŠ mezi místními studenty	2	6	4	8	17	40	23
Přístup k počítačům a e-mailu	4	9	5	10	12	35	23
Posouzení akademického přínosu	1	7	6	9	19	38	19
Posouzení osobního přínosu	0	0	0	4	12	50	38
Celkové zhodnocení studijního pobytu pod programem Socrates II./Erasmus	0	0	0	3	20	51	31

Většina hodnocení je 4 – 5 (či-li výborné hodnocení). Největší přínos zahraničního studijního pobytu vidí studenti v osobním přínosu. Nejhůře je hodnocen přístup k počítačům a e-mailu a překvapivě i akademický přínos pro studenta.

Ot. č. 6 Výše příspěvku rodiny na studijní pobyt studenta?

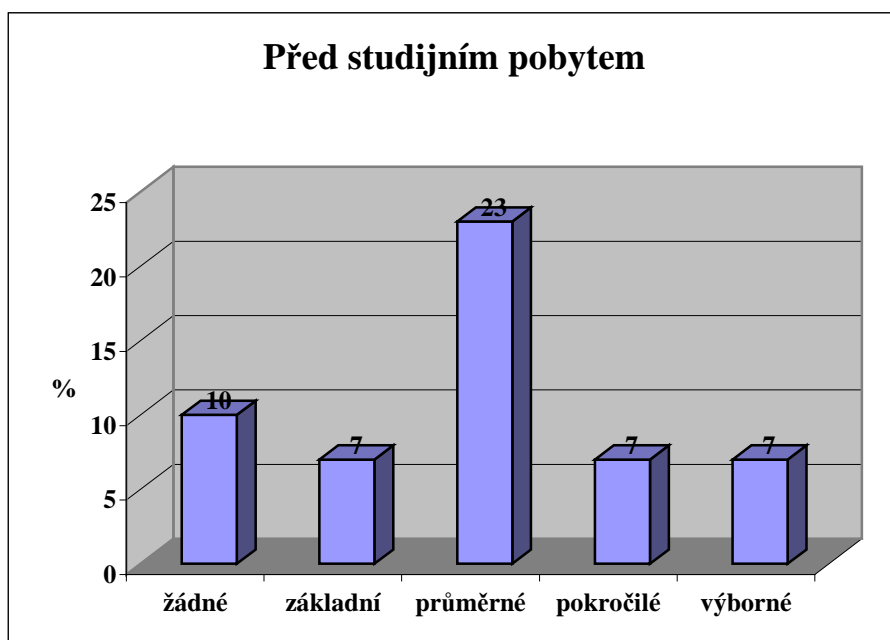
Tab. DS3 Příspěvek od rodičů na studijní program (%)

Výše příspěvku	Počet studentů		%
0%	9	26	48%
10%	3		
20%	4		
30%	2		
40%	2		
50%	6		
60%	3	28	52%
70%	2		
80%	8		
90%	12		
100%	3		

Zajímavé je finanční rozložení příspěvků rodičů na studentův zahraniční studijní pobyt. 1/2 studentů uvedla příspěvek rodiče do 50 % nákladů na pobyt, více než polovina studentů pak uvedla 50 % - 100 % nákladů hrazených rodinou. 100 % nákladů uhradilo 6 % rodičů. Nic nemuselo přispět 16 % rodin. Část výdajů hradilo 78 % rodin. Dokazuje to, že rodina je ochotna investovat prostředky na zahraniční studia svých dětí, aby zvýšila jejich vzdělanostní potenciál, sociální status i mobilitu na trhu práce.

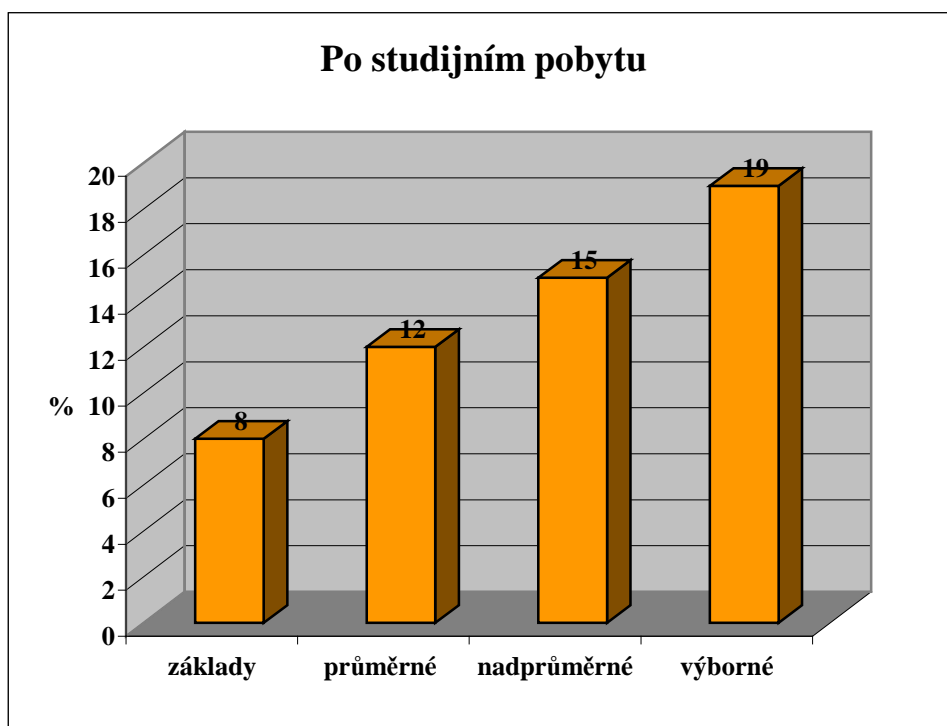
Ot. č. 7 Jak byste zhodnotil/a své znalosti jazyka hostitelské země?

Graf DS4 Znalost jazyka hostitelské země před studijním pobytem (%)

Většina hodnotila své jazykové znalosti jako průměrné až výborné. 1/5 studentů neměla před odjezdem žádné znalosti jazyka hostitelské země.

Graf DS5 Znalost jazyka hostitelské země po absolvovaném studijním pobytu

Dle údajů mohu konstatovat, že se jazyková vybavenost studentů zlepšila. Zmizela kategorie „žádné znalosti“. Zvýšil se počet studentů s výbornými a nadprůměrnými jazykovými znalostmi. Došlo tedy u studentů k celkově lepšímu jazykovému vybavení.

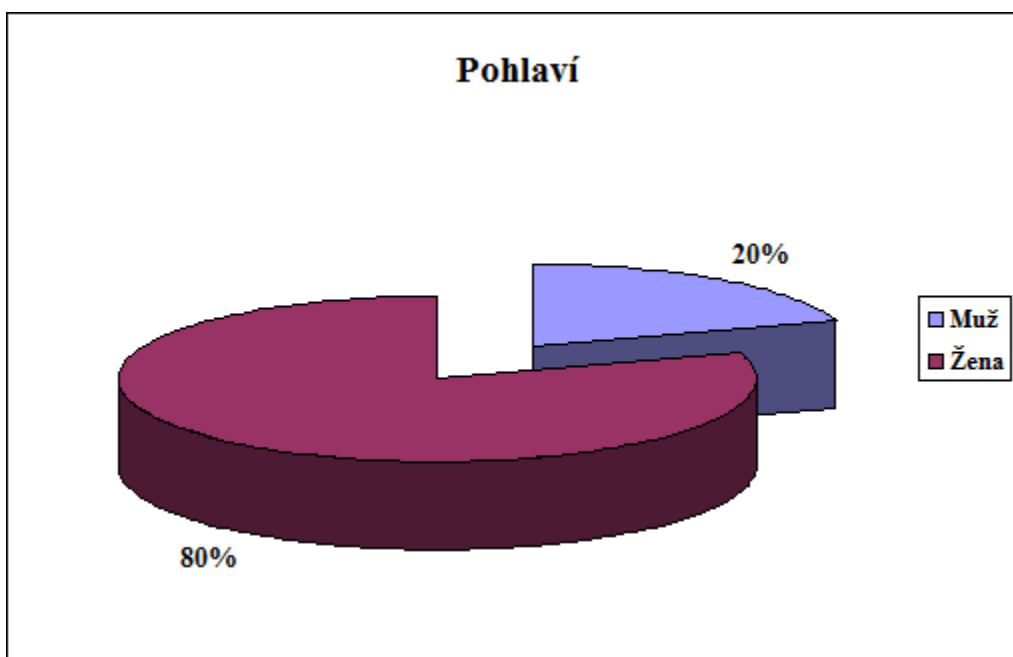
4.1.2 Zkušenosti studentů z jiných typů škol

Šetření jsem realizovala formou ankety. Analyzovala jsem 30 respondentů.

Výsledky šetření:

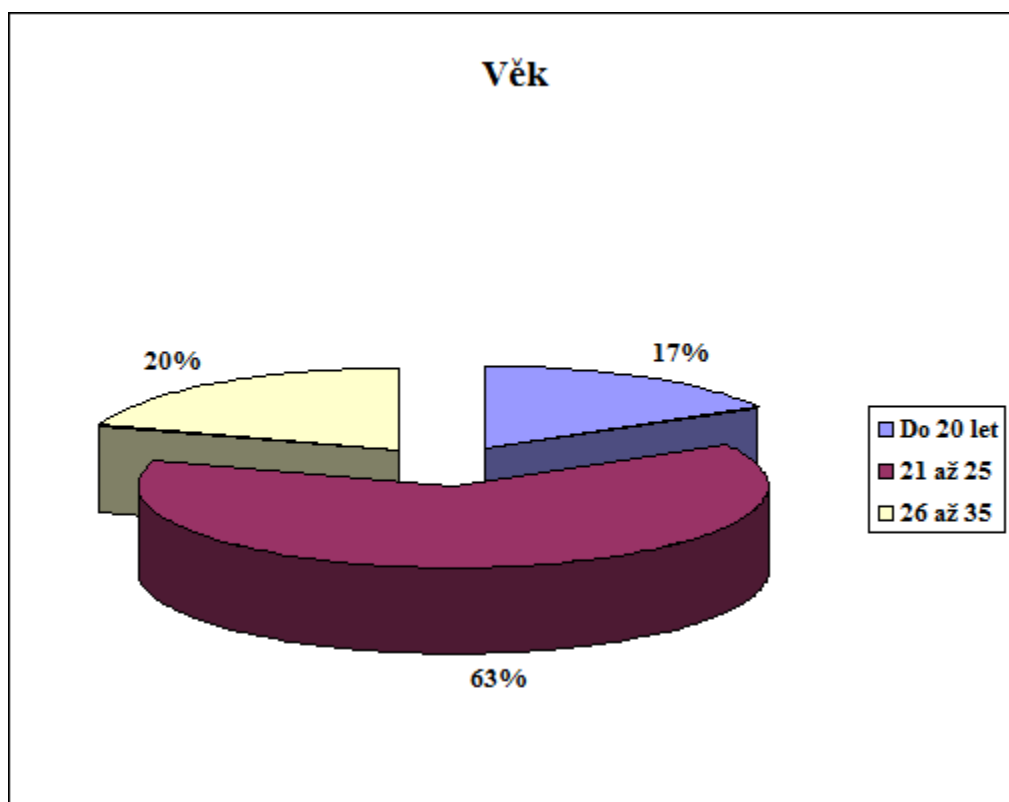
1) Respondenti podle pohlaví

Graf AS1 dle pohlaví (%)

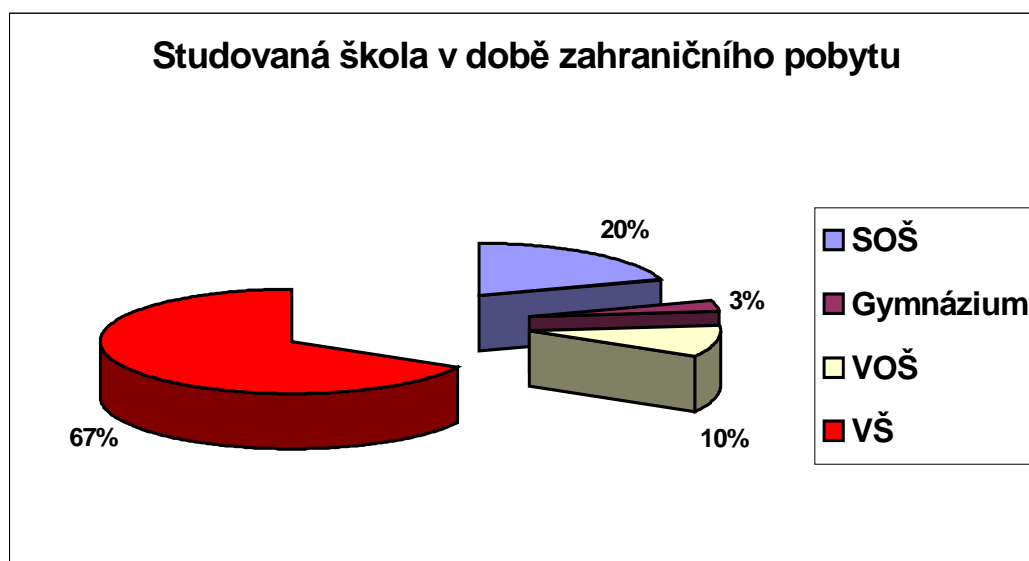
2) Respondenti podle věku

Graf AS2 dle věku (%)

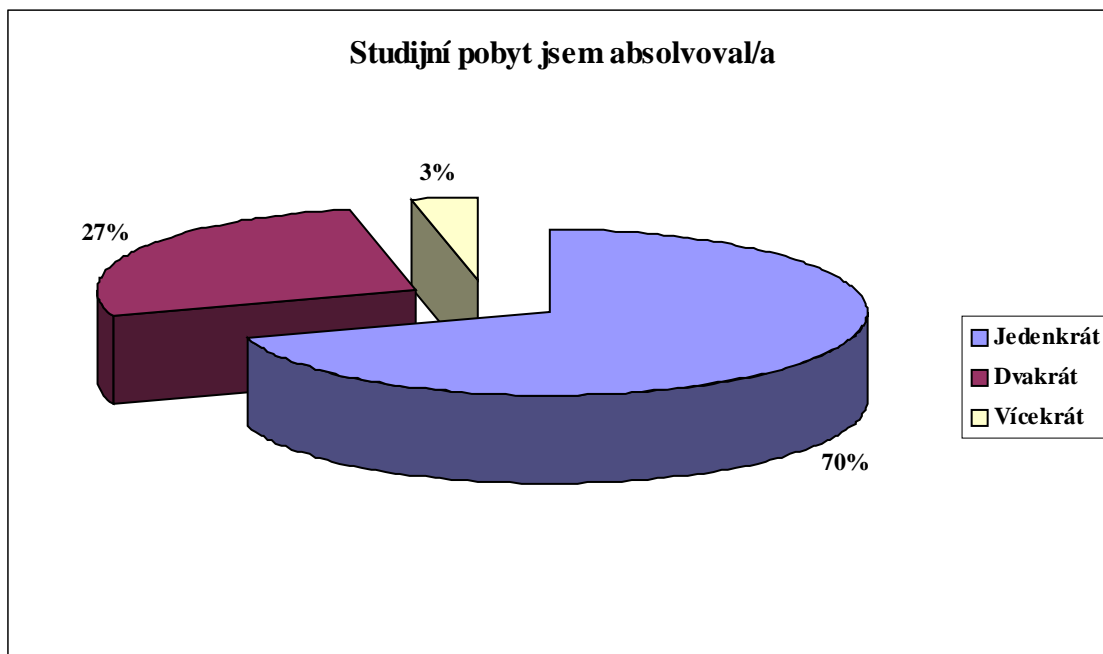
3) Respondenti podle studované školy

Graf AS3 dle studované školy (%)

4) Respondenti podle frekvence studijního pobytu

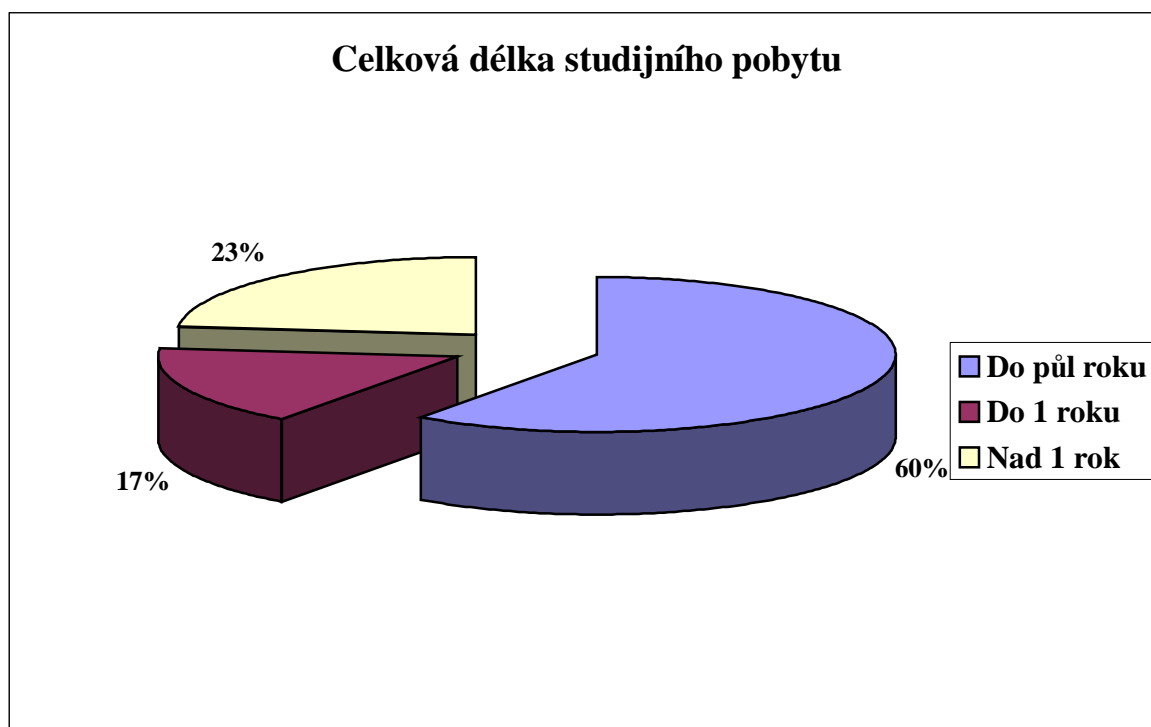
Graf AS4 Studijní pobyt jsem absolvoval/a (%)

Většina studentů absolvovala studijní zahraniční pobyt jedenkrát. Více než $\frac{1}{4}$ i dvakrát.

5) Respondenti podle celkové délky studijního pobytu

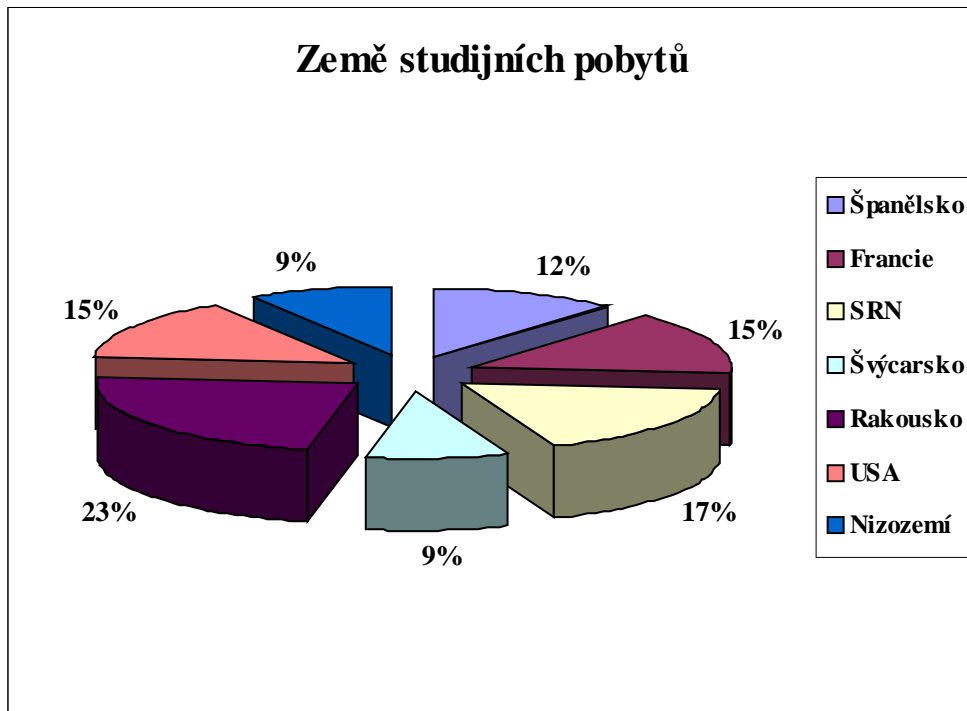
Graf AS5 Celková délka studijního pobytu (%)

Většina studentů pobývala na zahraničním studiu do 1/2 roku. Čtvrtina pak na 1 rok.

6) Respondenti podle země studijních pobytu

Graf AS6 Země studijních pobytů (%)

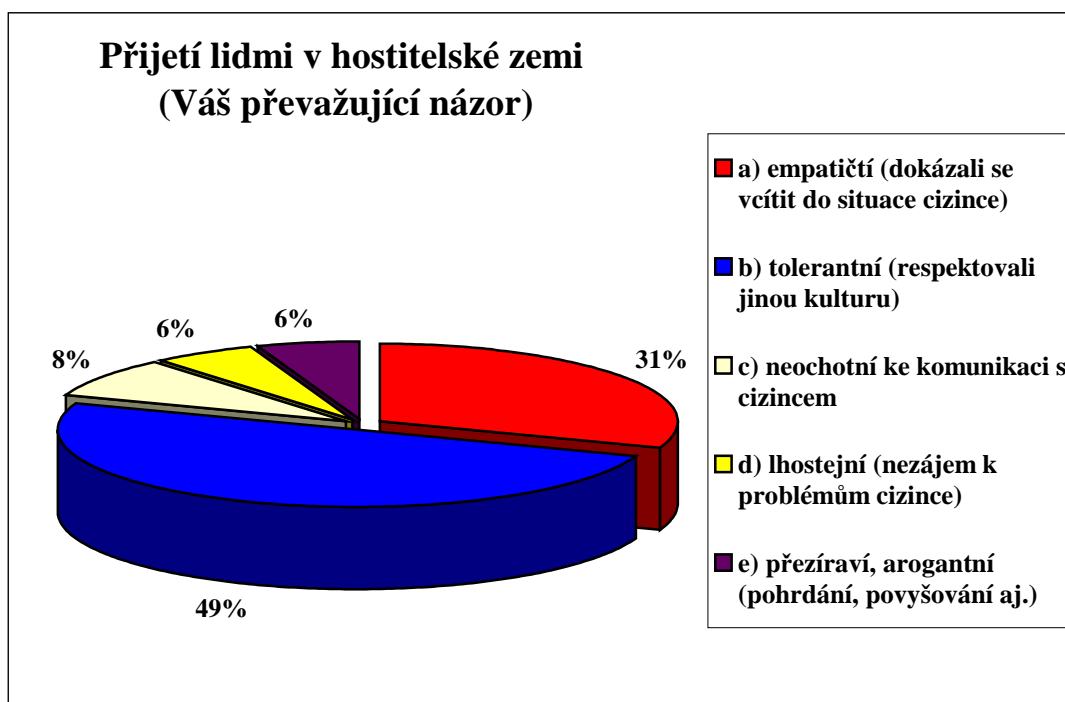

Studijní pobyty byly realizovány v zemích EU, Švýcarska a USA. Zajímavé bylo, že ani jeden pobyt nebyl realizován ve V.B.

Nejvíce studijních pobytů bylo realizováno v Rakousko, SRN, Francii a USA.

7) Respondenti podle přijetí lidmi v hostitelské zemi (Váš převažující názor)

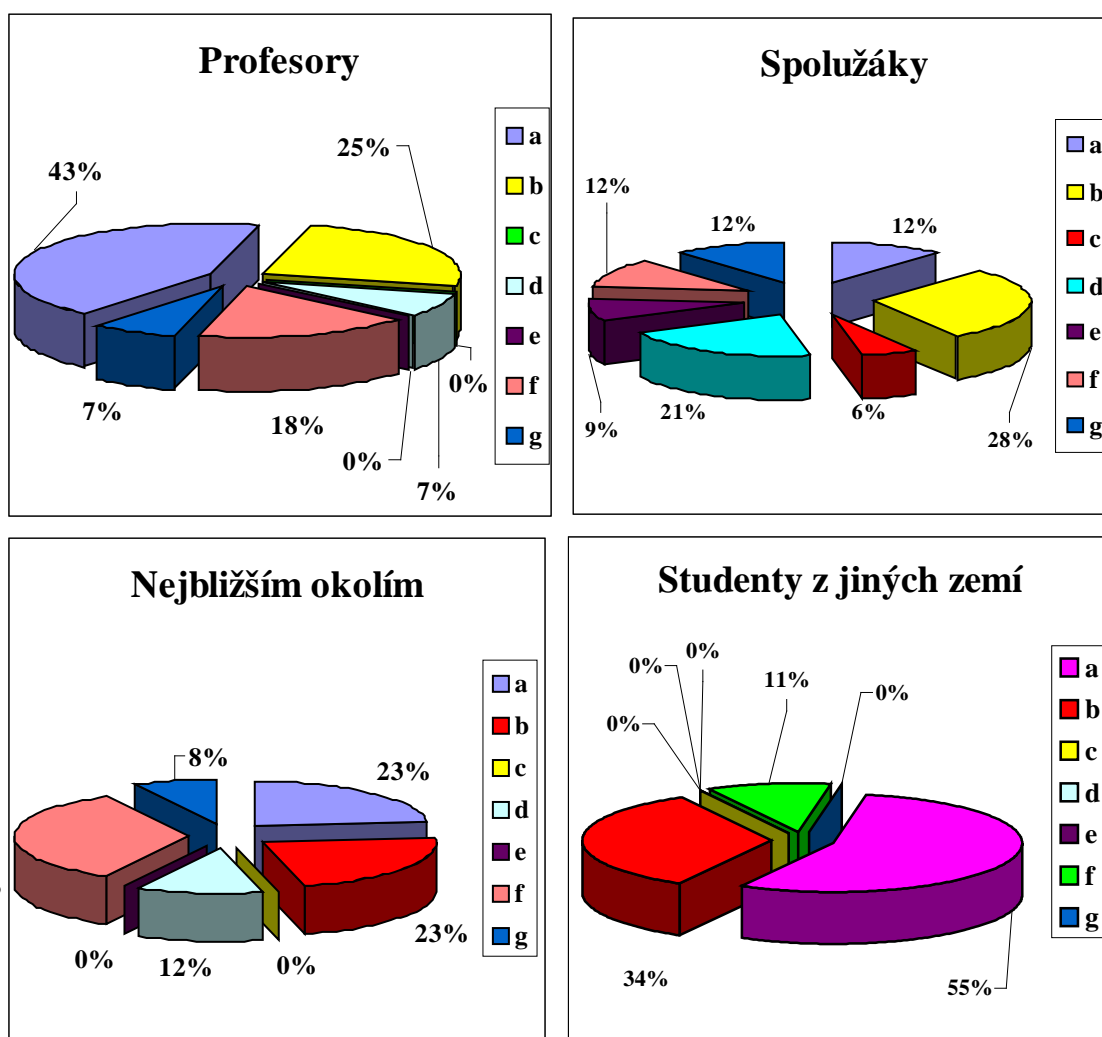
Graf AS7 Přijetí lidmi v hostitelské zemi (%)

Přijetí hostitelskou zemí téměř polovina respondentů označila jako tolerantní a empatické. Nejlepší přijetí bylo se zahraničními studenty, ani jeden zápor. Vysoké hodnocení je u vztahu profesorů a nejbližšího okolí studenta. Nejhorší hodnocení, i když ve prospěch kladů, měl vztah domácích spolužáků k našim studentům.

8) Respondenti podle přijetí studijním okolím

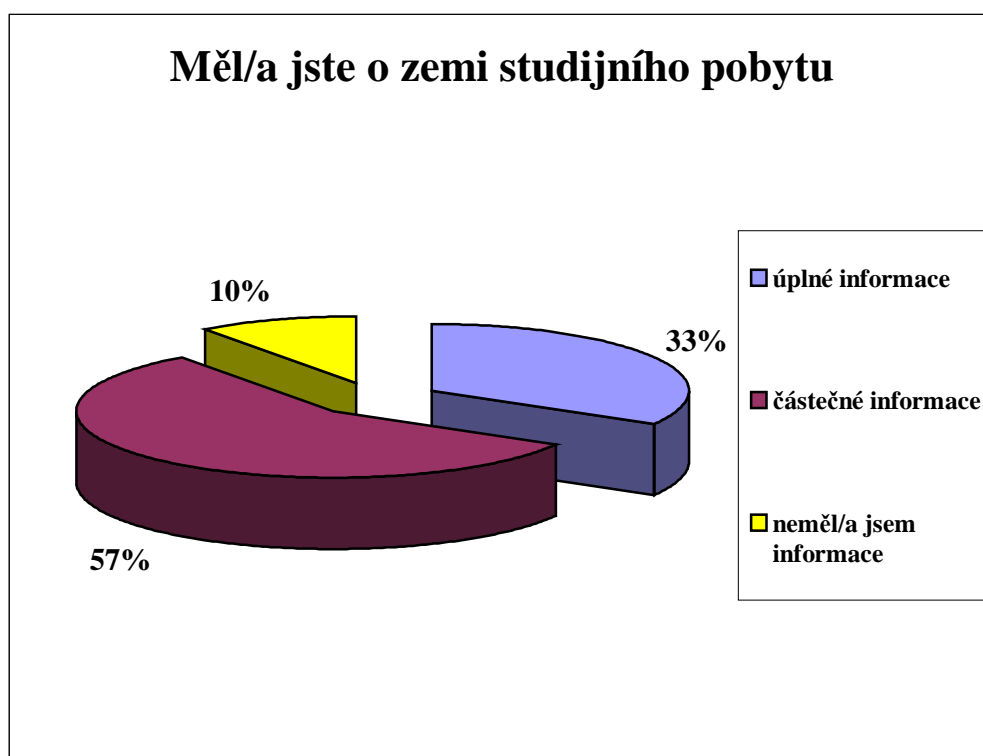
Graf AS8 Přijetí studijním okolím (%)

Přijetí profesory označila téměř 1/2 respondentů jako empatické a tolerantní. Přijetí spolužáky zahrnovalo všechny nabízené kategorie a – g (poněkud více procent získala tolerantnost asi 1/3 a lhostejnost 1/5). Zato zahraniční spolužáci projevovali nejvíce empatii (55 %) a toleranci (34 %). Nejbližší okolí téměř rovnoměrně vstřícnost, empatii a tolerantnost.

9) Respondenti podle informací o zemi studijního pobytu

Graf AS9 Měl/a jste o zemi studijního pobytu (%)

Většina studentů o zemi studijního pobytu neměla informace (10%) a nebo jen částečné (57 %), celkem 67 % studentů. Za příznivé považují, že 1/3 respondentů měla úplné informace.

10) Respondenti podle hodnocení svého studijního pobytu

Tab. AS10 Když zpětně hodnotíte svůj studijní pobyt/y, převažovaly převážně

Pozitivní zkušenosti	Negativní zkušenosti
30	0

Všichni respondenti hodnotili přínos zahraničního studijního pobytu pozitivně (je to více o 27 % než u studentů pracujících v zahraničí).

Závěr

Dnešní svět je přirovnáván globální vesnici. Není problémem přesunout se během jednoho dne z jedné polokoule na druhou. Paradoxně jednota světa přináší problém respektování plurality kultur, přičemž nejde jen o jakousi toleranci, ale především o uznání výjimečnosti a jedinečnosti jednotlivých kultur. Zmenšení světa dává velké možnosti k vzájemnému poznávání, dává především šanci mladým lidem prostřednictvím poznávání jiných zemí zvyšovat svůj vzdělanostní potenciál. A nejsou to už jen země tradičně kapitalistické, nýbrž tento nový trend přichází i do zemí postkomunistických.

Postkomunistické země ve srovnání s vyspělými západními státy přinášejí větší sociální rizika při životních šancích a individuálních volbách i v získávání šancí na pracovním trhu. Podle posledních průzkumů získává v polistopadové éře na důležitosti zejména kulturní kapitál rodiny. Někteří rodiče jsou ochotni investovat téměř vše do vzdělání svých potomků, aby jim zajistili náskok před jejich současníky v konkurenci na trhu práce. Zajišťují jim tím i lepší sociální status, což je jeden z nejdůležitějších cílů lidského očekávání.

Jedním ze znaků polistopadového vzdělávacího systému je možnost zahraničních studijních pobytů, ale také zahraničních pracovních pobytů studentů. I když pracovní pobyty neovlivňují primárně vzdělávací systém v ČR, zásadně ovlivňují vzdělanostní kariéru studenta, a to celkově pozitivně (ať již zdokonalením v cizím jazyce, osamostatněním se, poznáváním jiné kultury).

Poznávání jiné kultury je nejvyšším přínosem studijních pobytů, jak uvádí Wichterich²⁴ „Globalizované společnosti budoucnosti potřebují takové hybridní civilizace, v nichž se pojiť účta k rozdílnosti se solidaritou a na základě kulturní odlišnosti se rozvíjí společná kultura sociálních práv a ekonomických šancí a jistot“.

²⁴ Wichterich 2001, cit. dle Šišková, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-308-0.

Seznam použitých zdrojů

Odborné knihy:

HAVLÍK, R., KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002.

KELLER, J. *Dvanáct omylů sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997.
ISBN 80-85850-09-5.

KELLER, J. *Politika s ručením omezeným*. Praha: Evropský literární klub, 2001.
ISBN 80-86316-27-0.

MAREŠ, P. *Marginalizace, sociální vybavení*. In *Menšiny a marginalizované skupiny v ČR*. [sborník] ed. T. Sirovátka. Brno: MU FSS, 2002, s. 9-23.

PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. Praha: ISV Nakladatelství, 2001.
ISBN 80-85866-72-2.

SEDLÁKOVÁ, L. *Proměny hranic v moderní společnosti...* In *Menšiny a marginalizované skupiny v ČR*. [sborník] ed. T. Sirovátka. Brno: MU FSS, 2002, s. 25-38.

SIMONOVÁ, N. *Vliv nerovnoměrného vývoje vzdělanostního systému na vzdělanostní nerovnosti po roce 1989 v ČR*. In *Současná česká společnost*. Praha: SOÚ, 2002. Dostupné na CD-ROM.

SIROVÁTKA, T. *Menšiny a marginalizované skupiny v České republice*. Brno: Georgetown, 2003. ISBN 80-210-2791-6.

ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001.
ISBN 80-7178-648-9.

Odborné časopisy a jiné zdroje:

KOMPENDIUM PROJEKTŮ. Praha 2005. ISBN 80-86728-30-7.

ZOUBKOVÁ, P. Nikoho neodsuzuj... *Sociální práce*, r. 2003, č. 4, s. 3-8.

Elektronické zdroje:

Masarykova universita, *Databáze zkušeností*. [on-line], 6. 5. 2007 [cit. 2004-10-21].

Dostupné na internetu:< <http://www.rect.muni.cz/czs/studenti/zkusenosti>>.

Seznam zkratek

DS – dotazník studijního pobytu Sokrates II./ Erasmus

AS – anketa studijního pobytu

Seznam příloh

Příloha č. 1 Dotazník studijní pobyt Sokrates II./ Erasmus

Příloha č. 2 Anketa

Příloha č. 1**Dotazník studijní pobyt Sokrates II./ Erasmus**

- 1) Uveďte počet měsíců strávených v zahraničí
- 2) Co Vás motivovalo ke studiu v zahraničí
- 3) Kde jste získal/a obecné informace o možnosti studovat v zahraničí pod programem Sokrates II./ Erasmus
- 4) Kde jste získal/a informace o studijním programu hostitelské VŠ
- 5) Zhodnoťte studijní program od 1-5 (1= špatný, 5= výborný)
- 6) Jak vysoký finanční příspěvek Vám poskytli rodiče na studijní program (%)
- 7) Jak byste zhodnotil/a své znalosti jazyka hostitelské země před a po studijním pobytu

Příloha č. 2

A N K E T A

Jsem studentkou 3. ročníku Jihočeské univerzity, teologické fakulty v Českých Budějovicích. V současné době zpracovávám svou bakalářskou práci, součástí mé práce je tato anketa. Pokud se rozhodnete anketu vyplnit, prosím uvádějte pravdivé údaje. Anketa je zcela anonymní! Děkuji za spolupráci.

Jaroslava Tokárová

1) Pohlaví: muž
 žena

2) Věk:

3) Studovaná škola: SOŠ
 Gymnázium
 VOŠ
 VŠ

Ročník:

Pobyt v zahraničí

Absolvoval/a jsem studijní pobyt v zahraničí

- ANO
 NE

navštívený stát

V případě zájmu prosím sdělte své dojmy a pocity

.....
.....
.....
.....

Další případné poznámky

.....

.....

Zvolené možnosti zakroužkujte, popřípadě doplňte.

4) Studijní pobyt jsem absolvoval/a

- a) jedenkrát
- b) dvakrát
- c) vícekrát

5) Celková délka studijního pobytu

- a) do půl roku
- b) do 1 roku
- c) nad 1 rok

6) Země studijních pobytů

(Uveďte všechny země, ve kterých jste v rámci studia pobýval/a).

.....

7) Přijetí lidmi v hostitelské zemi (Váš převažující dojem)

- a) empatičtí (dokázali se vcítit do situace cizince)
- b) tolerantní (respektovali jinou kulturu)
- c) neochotní ke komunikaci s cizincem
- d) lhostejní (nezájem k problémům cizince)
- e) přezíraví, arogantní (pohrdání, povyšování...)
- f) jiná možnost (zpřesněte)

.....

8) Přijetí studijním okolím

	a	b	c	d	e	f	g
Profesory							
Spolužáky							
Nejbližším okolím např. na koleji							
Studenty z jiných zemí							

- a) empatické (dokázali se vcítit do role cizince)
- b) tolerantní (respektovali jinou kulturu)
- c) netolerantní
- d) lhostejné (nezájem k problémům cizince)
- e) přezíravé (pohrdání, povyšování...)
- f) vstřícnost
- g) jiná možnost (zpřesněte)

.....

9) Měl/a jste o zemi studijního pobytu

- a) úplné informace
- b) částečné informace
- c) neměl/a jsem informace

10) Když zpětně hodnotíte svůj studijní pobyt/y, převažovaly převážně

- a) pozitivní zkušenosti
- b) negativní zkušenosti

Pokud jste byl/a na více studijních pobytech, uveďte k vybraným alternativám i příslušný stát Vašeho studijního pobytu.

Abstrakt

TOKÁROVÁ, J. *Interkulturní setkávání studující mládeže*. České Budějovice 2007. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Jana Šimečková.

Klíčové pojmy:

Migrace, ekonomická migrace, migrant, imigrant, diskriminační model, asimilační model, adaptace, asimilace.

Práce se zabývá interkulturním setkáváním studující mládeže, které je jedním ze znaků dnešního světa. První část naznačuje charakter současné migrace, věnuje se její příčině i jejím důsledkům. V druhé kapitole jsou zachyceny postoje majoritních populací k migrantům. Je vysvětlen pojem „adaptace“ ve vztahu migrant a majoritní společnost. Dále se v této části práce zabývá dalším důležitým atributem, tj. komunikačním procesem. Třetí část vysvětluje otázku případných emotivních reakcí a konfliktů migrantů, jejich důsledkům na vnímání jedince. Všímá si předsudků majoritní i minoritní skupiny. Ve čtvrté části práce sleduje důležitost zahraničních studijních pobytů pro zvýšení vzdělanostního i statusového potenciálu studentů. V závěru práce jsou zachyceny reakce studentů na studijní pobyty v zahraničí, jejich zkušenosti z poznávání jiné kultury.

Abstract

TOKÁROVÁ J., *Intercultural encounter of studying teenagers*. České Budějovice 2007. Bachelor's thesis. The University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of theology, Department of Practical Theology, Supervisor: Mgr. Jana Šimečková.

Key terms:

Migration, economical migration, migrant, immigrant, discrimination model, assimilation model, adaptation, assimilation.

The thesis is concerned with the intercultural encounter of studying teenagers, which represents one of the symbols of the current world. The first part attempts to show the character of current migration together with its causes and consequences. The second chapter informs about the attitude of majority populations towards immigrants. The term "adaptation" in relation to migrant and majority society is explained. Another point of interest which is dealt with is the communication process. The third part explains the problem of potential emotional reactions and migrant conflicts with the impacts on the perception of individuals. It focuses on prejudices of majority and minority groups. The fourth part of the thesis concentrates on the importance of foreign exchange studies for increase in educational and status potential of the students. At the end of the thesis some students provide reactions to foreign exchange studies and experience in knowing new cultures.